

Efectele pandemiei prin prisma raportului CSM privind starea justiției în 2020: scadere puternică a numărului insolvențelor, creștere a litigiilor de muncă, inițierea procesului de digitalizare în justiție

Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a publicat recent raportul anual privind starea justiției, care conține informații și concluzii referitoare la activitatea instanțelor din România în anul 2020. Concluziile raportului reflectă în primul rând efectele majore ale pandemiei asupra sistemului de justiție, printre care scăderea volumului de activitate și a indicatorilor de eficiență la nivelul tuturor instanțelor din țară. Însă o analiză a raportului duce și la alte concluzii interesante, cum ar fi creșterea unor tipuri de litigii sau, dimpotrivă, scăderea unor domenii care în trecut aveau mai multă activitate judecătorească, precum și imaginea zonelor țării unde se concentrează cea mai mare parte a activității de instanță. Nu în ultimul rând, se remarcă inițierea procesului de digitalizare în justiție pe fondul pandemiei, dar și necesitatea sporirii fondurilor și infrastructurii care să permită continuarea acestei reforme.

Dupa ce, în ultimii patru ani, activitatea instanțelor s-a menținut la un volum relativ constant, indicând un anumit nivel de maturizare și stabilizare a sistemului nostru de justiție, în 2020 s-a înregistrat o scădere de aproape 10% a dosarelor nou înregistrate pe rolul instanțelor. De asemenea, anul trecut au fost soluționate cu aproximativ 240.000 de dosare mai puțin decât în anul precedent (o scădere de 12%) la nivelul întregii țări. Ambele situații sunt explicate de CSM prin prisma barierelor logistice și a climatului de insecuritate sanitară generate de pandemia de COVID-19. De altfel, raportul indică și faptul că pandemia a cauzat creșterea duratei de soluționare a dosarelor în 2020, precum și a duratei de desfășurare a ședințelor de judecată sau nerespectarea termenelor de redactare a hotărârilor judecătorești.

Majoritatea tipurilor de litigii au înregistrat o scădere la toate nivelurile de instanță din țară în cursul anului trecut. În mod surprinzător, deși la începutul pandemiei, estimările privind insolvențele erau sumbre, din cauza problemelor de lichiditate, în realitate, numărul procedurilor de insolvență s-a prăbușit, fiind înregistrate în 2020 cu aproximativ 25% mai puține dosare de insolvență decât în anul precedent. Este **cea mai puternică scădere a numărului dosarelor de insolvență din 2016**. Această evoluție poate fi explicată printr-o anumită eficacitate a măsurilor statului de combatere a măsurilor economice negative ale pandemiei, precum și prin maturitatea companiilor care trecuseră și prin criza financiară globală din 2008 și prin rapiditatea măsurilor implementate de acestea.

O importantă reducere de activitate se poate observa și în ceea ce privește **litigiile contra autorităților publice** (contenciosul administrativ), arie în care unele instanțe din România au înregistrat în 2020 o **scădere** a cauzelor nou înregistrate cu până la 20% față de anul precedent. Această evoluție nu poate fi explicată doar prin efectele pandemiei, întrucât se manifesta de mai mulți ani și, deci, are mai multe cauze. Pe de o parte, ea reflectă efectele reformei legislative din 2018 în acest domeniu, care a redus numărul litigiilor ce intra în competența instanțelor specializate în contencios administrativ. Pe de altă parte, activitatea de control a unor autorități a scăzut, cel mai bun exemplu fiind Agenția Națională de Administrare Fiscală, ce și-a redus constant activitatea de inspecție începând din 2016. Conform rapoartelor ANAF, în anul 2020 au fost inițiate cu aproximativ 10% mai puține controale decât în anii precedenți. Există însă premisele unui reviriment al acestui sector, având în vedere planurile autorităților de a spori numărul de controale fiscale - PNRR prevede creșterea numărului total de inspecții fiscale cu 10% în anii următori, iar implementarea SAF-T este văzută ca o sursă suplimentară de informații pentru controalele fiscale documentare -, precum și activitatea tot mai intensă a instituțiilor care pot aplica sancțiuni ce pot duce la întreruperi în activitatea companiilor, precum Consiliul Concurenței sau ANPC. Toate acestea vor crea premisele unui posibil val de litigii administrative.

Singura materie care a înregistrat o **creștere notabilă** este cea a **litigiilor de muncă**. În ciuda activității mai reduse a instanțelor și a piedicilor cauzate de pandemie, în anul 2020 au fost inițiate cu aproape 6% mai multe dosare față de anul precedent în ceea ce privește raporturile dintre angajați și angajatori. Această situație poate fi explicată prin numărul mare de măsuri de restructurare a forței de muncă luate de companii în această perioadă. Potențialul de creștere a acestui tip de litigii există în continuare, având în vedere că în anul 2017

nivelul era cu 40% mai ridicat decât în 2020.

Raportul CSM indica și alocarea teritorială a litigiilor din România. Astfel, cinci Curți de Apel și instanțele arondate acestora înregistrează peste jumătate (55%) din activitatea tuturor instanțelor din România, ceea ce reflectă o activitate socială și economică mai intensă. Este vorba despre Curțile de Apel din **București, Craiova, Ploiești, Cluj și Timișoara**.

Nu în ultimul rând, raportul CSM reflectă și modul în care justiția din România a început să se adapteze la noua realitate cauzată de pandemie, în principal prin **demararea procesului de digitalizare**, atât din perspectiva măsurilor deja luate, cât și din perspectiva planurilor pentru viitor. CSM a evidențiat eficacitatea unor măsuri precum generalizarea utilizării dosarului electronic la nivelul întregii țări, lansarea serviciului de comunicare electronică a actelor de procedură sau chiar desfășurarea ședințelor de judecată prin video-conferință (în anumite cauze penale), dar totodată a subliniat că pandemia a scos la iveală neajunsurile dotărilor tehnice și ale personalului IT din cadrul instanțelor judecătorești, cauzate de slabă finanțare a sistemului judiciar. Aceste concluzii pot fi analizate și prin prisma Planului Național de Redresare și Reziliență, care prevede că aproximativ 75% din fondurile alocate pentru reforma sistemului judiciar (în total, peste 220 de milioane de euro) vizează transformarea digitală a Justiției.

***Mihnea Galgotiu-Sararu** coordonează practica de Soluționare a Disputelor din cadrul **Reff & Asociații | Deloitte Legal**, care cuprinde peste 20 de avocați și acoperă toate tipurile de litigii de business, de la dispute fiscale, administrative și comerciale, la arbitraje locale și internaționale.*